

Veřejná ochránkyně práv
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

V Brně dne 16. února 2015
Sp. zn.: 7250/2014/VOP/ZK

Vážený pane řediteli,

dovoluji si Vás informovat, že jsem ve smyslu s ustanovením § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zahájila šetření ve věci podnětu Ing. R. A., Ph.D., bytem sss (dále také jen „stěžovatel“).

Ing. A., Ph.D., se na mě obrátil se stížností na postup Revírní bratrské pokladny (dále také jen „RBP“), která mu odmítla poskytnout informace, o které žádal podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (ve znění účinném do 31. 12. 2014).

Stěžovatel se domáhal sdělení, zda konkrétní osoba, která jej fyzicky napadla, uhradila RBP náklady vynaložené na léčení, popř. kdy a v jaké výši a pokud nikoliv, tak z jakého důvodu. **RBP informace neposkytla s odůvodněním, že nepatří mezi povinné subjekty ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., kterými jsou státní orgány a orgány územní samosprávy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky.**

Podle RBP lze na její činnost aplikovat pouze odstavec 2 zmíněného ustanovení, podle kterého jsou povinnými subjekty pro sdělování informací ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, avšak pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti. Dle názoru RBP jde o rozhodování ve věcech pojistného v souladu s § 53 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů. RBP zastává názor, že zdravotní pojišťovně nepřísluší podávat informace o náhradách nákladů na hrazené služby vynaložené v důsledku protiprávního jednání vůči pojištěnci a způsobu jejich úhrady.¹

Jelikož se RBP nepovažovala za povinný subjekt, nevydala rozhodnutí o neposkytnutí informací a výše uvedené sdělila Ing. A, Ph.D., dopisem. Stěžovatel se však odvolal. RBP setrvala na svém původním vyjádření a doplnila, že je vázána mlčenlivostí podle § 21 a 22 zákona č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů.

Po provedeném šetření postup RBP hodnotím následovně.

Především je nutno upozornit, že platné znění § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. zní následovně: *„Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.“*

¹ Podle § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., má příslušná zdravotní pojišťovna vůči třetí osobě právo na náhradu těch nákladů na hrazené služby, které vynaložila v důsledku zaviněného protiprávního jednání této třetí osoby vůči pojištěnci. Tato náhrada je příjmem fondů zdravotní pojišťovny.

Ačkoliv tedy RBP původně deklarovala, že vychází z platného znění zákona č. 106/1999 Sb., uváděla znění § 2 odst. 1 zákona v podobě, v jaké byl účinný do 22. 3. 2006, a kdy hovořil o „**veřejných institucích hospodařících s veřejnými prostředky**.“ Tuto nesrovnalost napravila RBP v dopisu ze dne 21. 10. 2014, kterým reagovala na odvolání Ing. A., Ph.D., a kde již používá správné znění zákona.

Pro úplnost upozorňuji, že důvodová zpráva k novele, kterou byla předmětná změna provedena, uvádí: „*Předkladatel vychází z názoru, že žadatel má právo na informace vztahující se k působnosti veřejné instituce bez ohledu na to, zda hospodaří s veřejnými prostředky či nikoli ...*“² Je tedy zřejmé, že zákonodárce měl v úmyslu vypuštěním zmínky o veřejných prostředcích rozsah práva na informace rozšířit, proto mám za to, že popsaná změna právní úpravy není pro mé šetření směřodaná.

Naopak za klíčové považuji zdůvodnění RPB, že její informační povinnost je omezená jen na rozhodování ve věcech pojistného. S tímto závěrem nesouhlasím. Zdravotní pojišťovny jistě lze považovat za „veřejné instituce“ ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., neboť provádějí veřejné zdravotní pojištění, které má charakter veřejného rozpočtu, do něhož jsou stanoveny povinné odvody, který je určen k uspokojování veřejné potřeby atd. Zdravotním pojišťovnám stát za tímto účelem svěřil výkon státní správy a zdravotní pojišťovny z těchto prostředků realizují úhrady zdravotní péče poskytnuté svým pojištěncům.

Uvedené potvrdil i Nejvyšší správní soud³ ve vztahu k Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, která je podle názoru soudu „*povinným subjektem v režimu zákona č. 106/1999 Sb., a to jak podle jeho § 2 odst. 2, tedy povinným subjektem s omezenou informační povinností týkající se poskytování informací o jejím rozhodování v oblasti výkonu veřejné správy, tak i, že splňuje definiční znaky a ve smyslu § 2 odst. 1 je zároveň povinným subjektem s úplnou informační povinností. Větší rozsah informační povinnosti subjektů podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. je určen tím, že žalovaná je veřejnou institucí hospodařící s veřejnými prostředky ...*“

Postavení Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR a ostatních zdravotních pojišťoven se přitom neliší, k čemuž Nejvyšší správní soud ve stejném rozhodnutí uvedl následující: „*Nejvyšší správní soud poukazuje v této souvislosti na to, že podle zákona č. 551/1991 Sb. představuje žalovaná zdravotní pojišťovnu sui generis a v jejím postavení se projevuje postavení státu jako garanta celého systému veřejného zdravotního pojištění. Nicméně ani z těchto specifík žalované nelze dovodit žádný důvod vedoucí k tomu, aby při poskytování informací byla žalovaná posuzována jakkoli odlišně od ostatních zdravotních pojišťoven. Tak jako ostatní zdravotní pojišťovny, i ona přijímá platby pojistného od pojištěnců, zaměstnavatelů a státu na všeobecné (veřejné) zdravotní pojištění dané zákonem č. 592/1992 Sb., a jako ostatní zdravotní pojišťovny poskytuje platby za úhrady zdravotní péče poskytované na základě*

² Poslanecká sněmovna P.ČR. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů [dokument doc]. Praha: Poslanecká sněmovna P.ČR, 4. volební období, 2002-2006, Sněmovní tisk 991/ [cit. 23. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=991&ct1=0>

³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2007, č. j. 3 Ads 33/2006-57, č. 1272/2007 Sb. NSS, www.nssoud.cz.

veřejného zdravotního pojištění podle smluv uzavřených se zdravotnickými zařízeními ...“

Z procesního hlediska je tedy třeba uzavřít, že **RBP je povinným subjektem a jako taková musí dodržovat povinnosti plynoucí ze zákona č. 106/1999 Sb., včetně povinnosti vydat rozhodnutí, pokud informace (byť částečně) odmítá poskytnout.** Nepřísluší mi nahrazovat činnost RBP a v tuto chvíli věcně posuzovat, zda má být informace žádaná stěžovatelem poskytnuta, či nikoliv, nicméně považuji za potřebné vyjádřit se k argumentu RBP, že je vázána mlčenlivostí podle § 21 a 22 zákona č. 280/1992 Sb.

Podle § 21 tohoto zákona pojišťovna spravuje svůj informační systém, přičemž používání údajů z tohoto systému pro vlastní potřebu je jejím výhradním právem. Používat údaje z informačního systému pojišťovny pro jiné účely lze jen způsobem a za podmínek stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.

Podle § 22 odst. 1 téhož zákona jsou členové a náhradníci orgánů pojišťovny, její zaměstnanci a fyzické osoby zajišťující zpracování údajů z informačního systému na základě smlouvy povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu své funkce nebo zaměstnání anebo při zpracování údajů z informačního systému na základě smlouvy, popřípadě v souvislosti s nimi. Tato povinnost trvá i po skončení jejich funkce nebo pracovněprávního vztahu anebo smluvního vztahu k pojišťovně. Povinnosti mlčenlivosti mohou být tyto osoby zproštěny pouze písemně s uvedením rozsahu a účelu tím, v jehož zájmu mají tuto povinnost.

Žádost o informaci nelze bez dalšího odmítnout s poukazem na zákonem uloženou povinnost mlčenlivosti. Povinnost mlčenlivosti představuje právní nástroj zaručující vnitřní integritu úřadu z hlediska nakládání s informacemi. Jde o subjektivní povinnost, to znamená, že zavazuje fyzické osoby (zaměstnance) nikoliv povinný subjekt jako celek. Ten naopak má povinnost informace poskytnout, pokud tomu nebrání některý z důvodů předvídaných zákonem č. 106/1999 Sb. (zejména § 7 až 12 zákona),⁴ a je-li to nezbytné k ochraně legitimního účelu ve smyslu článku 17 odst. 4 Listiny základních práva a svobod.

Střet práva na informace a povinnosti zachovávat mlčenlivost výslovně řeší § 19 zákona č. 106/1999 Sb.: *„Umožnění přístupu k informacím nebo poskytnutí informací za podmínek a způsobem stanoveným tímto zákonem není porušení povinnosti zachovávat mlčenlivost uložené zvláštními zákony.“*

Na základě dostupných informací mi tedy nezbyvá než konstatovat, že RBP **pochybila**, když na podání Ing. A., Ph.D., neaplikovala zákon č. 106/1999 Sb.

Věc tedy uzavírám podle ustanovení § 18 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, a žádám Vás, abyste se k mému zjištění ve lhůtě 30 dnů od obdržení této zprávy vyjádřil a sdělil mi, jaká opatření k nápravě RBP přijala.

S pozdravem

⁴ Viz také např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2010, č. j. 1 As 28/2010-86 nebo již zmiňovaný rozsudek téhož soudu ze dne 16. 5. 2007, č. j. 3 Ads 33/2006-57, www.nssoud.cz.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Vážený pan
Ing. Lubomír Káňa
ředitel
Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna

Michálkovická 108710 15 Slezská Ostrava Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112